

י"ב תמוז, תשע"ד, 10.7.2014

גיליון מס' 416

פרשת פנחס

בנות צלפחד דוברות

מאת תחיה תמרי, קיבוץ שדה אליהו

פרשת פנחס כמו נלמדה ונלקחה (מלשון לקח) מהשבועות האחרונים של חיינו בארץ הזאת – אופי החיים פה, ההתמודדויות, המאבקים עם אויבינו וגם בינינו לבין עצמנו, כמו גם התאוה לשררה והשלכותיה, הקנאות, תכונות המנהיג ועוד... התלבטתי מאוד במה לבחור מתוך גלריית המצבים המופיעים בפרשה, ואז הגיעה אלינו הבשורה הקשה על מציאת גופות הנערים... ההלוויות, ההספדים קורעי הלב, וגם אמירת הקדיש של רחלי פרנקל, אמו של נפתלי ז"ל, כשהיא ניצבת ליד אישה ובנה. רחלי פרנקל קידשה שם שמים ברבים, באמירתה ובעמידתה. רחלי מוכרת בפעילותה למען נשים במסגרות שונות, כיועצת הלכה, כמלמדת במסגרות מגוונות גמרא, הלכה ויהדות, כרבנית ב"בית הלל". תלמידת חכמים – מעידים עליה – למדנית ובקיאיה. לכבודה חשבתי שמתאים ביותר שנושב ונעסוק בבנות צלפחד, שגם הן לימדו אותנו פרק בעמידה איתנה, בעוצמה נשית ובאמונה בלתי מנוצחת.

פרשת בנות צלפחד היא עדות נאמנה למצבן של הנשים בתקופה הקדומה. אומות העולם בימים ההם התייחסו אל האשה כאל שפחה, שלא העזה אפילו בדמיון, לתבוע זכותה מן החברה אשר קיפחה אותה. והנה התורה מקדישה פרשה שלמה לחמש הנשים המתייצבות "לפני משה ולפני אלקעזר הפהן ולפני הנשיאם וכל העדה" (במדבר כז, ב). הן תובעות שוויון זכויות עם הגברים: "תנה לנו אַחְזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִינוּ" (שם, ד). חז"ל הפליגו בשבחן ואמרו כי בנות צלפחד חכמניות הן, צדקניות הן. הם הדגישו ואמרו: "יפה כוח נשים מכוח גברים". הנשים היו גודרות מה שהאנשים פורצים – שאמר להן אהרן הכהן 'פרקו נזמי הזהב' ולא רצו הנשים ומיחו בבעליהן (במדבר רבה). הנשים לא השתתפו במעשה העגל וכן במרגלים שהוציאו דיבה... שהרי כתוב "מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש" (כו, סה) – איש ולא אשה. האנשים אומרים: "נתנה ראש ונשובה מצרֵימה" (יד, ד) והנשים אומרות: "תנה לנו אַחְזָה". אמר להן משה: הלוא ישראל מבקשין לחזור למצרים ואתן מבקשות נחלה בארץ?! אמרו לו: יודעות אנו שסוף כל ישראל להחזיק בארץ.

וכך מתארים חכמים את המעמד התוסס, את הוויכוח הער והנמרץ בין הנשים ובין משה רבנו: ותקרבה בנות צלפחד – חמשתן אמרו חמישה דברים. הראשונה אמרה: "אֲבִינוּ מַת בְּמַדְבָּר". השנייה אמרה: "וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עַל ה' בְּעֵדַת קָרַח". השלישית אמרה: "כִּי בְּחָטְאוּ מַת". הרביעית אמרה: "וּבְנֵים לֹא הָיוּ לּוֹ". החמישית אמרה: "לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ, כִּי אֵין לוֹ בֵּן". אמר משה: אי אפשר לבת לירש. אמרו לו: למה?! אמר להן: שאתן נקבות. אמרו לו: וכה אמרת

משה רבנו שהואיל והזכר יורש? [אם כך] תתייבם אמנו לאחי אבינו שהוליד זכר שיירש. אמר להן משה: אי אפשר להתייבם, הואיל שיש לה בנות. אמרו לו: מה הוא זה שאתה עושה משה רבנו?! שנירש את אבינו – אין אנו בנים. שתתייבם אמנו – אנו בנים?! אותה שעה סילקו את משה. כיוון ששמע משה כן, מיד "וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטוֹ לִפְנֵי ה'". וכאמור, העמדה שנקט הקב"ה בוויכוח בין הנשים לבין גדול הנביאים: "כִּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרֹת נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה". חז"ל מוסיפים: "יפה תבעו בנות צלפחד, שכך כתובה פרשה זו לפני במרום. שראתה עינן מה שלא ראתה עינו של משה. אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו".

מבין השורות ניתן לחוש את הסיפוק הגדול של חז"ל מן הניצחון המלא של הבנות שהצליחו בחוכמתן לגבור על גדול הנביאים והם מבטאים את המסר באגדה הבאה: ותקרבה בנות צלפחד – כיוון ששמעו שהארץ מתחלקת לשבטים ולא לנקבות. נתקבצו זו על זו ליטול עצה. אמרו: לא כרחמי בשר ודם, רחמי המקום. בשר ודם – רחמיו על הזכרים יותר מן הנקבות, אבל מי שאמר והיה העולם – אין כן, אלא רחמיו על הזכרים ועל הנקבות, רחמיו על הכל, שנאמר: "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו" (תהילים קמה, ט). מסקנתן של בנות צלפחד – שגובתה בהמשך בתשובתו של הקב"ה – היא שקיפוח האשה הוא מעשה ידי אדם ולא פרי הסדר שקבע בורא עולם.

בנותיו של צלפחד: מחלה, נעה, חגלה, מלכה ותרצה. ראשי תיבות שמותיהן: **מנחמת** – בבקשת הנחלה הן מבקשות נחמה על מות אביהן. תשובת משה: **מחר** נקבל תשובה חסדי מקום – אותן אותיות בסדר שונה. והתשובה היא: "כִּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרֹת".

שנזכה לנחם ולהתנחם. שנזכה לרוגע ולשלווה, לשקט ולשלום בנחלתנו.

תחיה תמרי, חברת קיבוץ **עדה אליהו**. גימלאית משרד החינוך, מדריכת קבוצות בחו"ל. מלמדת ספרות במסגרות של "גימלאים, וכן מדריכה ב"ביו תור" בשדה אליהו. שהתה במוסקבה עלוש ענים כשליחת הסוכנות.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעזרת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il